

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30.06.2009, sp. zn. 29 Cdo 3727/2007, ECLI:CZ:NS:2009:29.CDO.3727.2007.1

Číslo: 39/2010

Právní věta: Podepsal-li směnečný rukojmí smlouvu, jejíž součástí byla směnečná dohoda mezi remitentem a výstavkyní směnky vlastní, jako jednatel výstavkyně, vztahuje se směnečná dohoda i na vztah mezi remitentem a směnečným rukojmím, nedošlo-li mezi nimi k jiné dohodě.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 30.06.2009

Spisová značka: 29 Cdo 3727/2007

Číslo rozhodnutí: 39

Číslo sešitu: 3-4

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla:

Předpisy:

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Rozsudkem ze dne 14. 3. 2007 potvrdil Vrchní soud v Praze výroky I. a III. rozsudku Krájské ho soudu v Hradci Králové ze dne 30. 5. 2006, kterými tento soud zrušil proti první žalované směnečný platební rozkaz ze dne 6. 2. 2006 (ve spojení s usnesením ze dne 22. 2. 2006) a uložil žalobci povinnost zaplatit první žalované náhradu nákladů (výrok I.) a změnil výroky II. a IV. rozsudku soudu prvního stupně tak, že směnečný platební rozkaz proti druhému žalovanému zrušil (výrok II.) a uložil žalobci nahradit první žalované náklady odvolacího řízení a druhému žalovanému náklady řízení před soudy obou stupňů (výrok III.).

V odůvodnění rozhodnutí odvolací soud uvedl, že oba žalovaní shodně v námitkách mimo jiné uvedli, že žalobce uzavřel s první žalovanou dne 14. 7. 2004 dohodu dle ustanovení § 570 obč. zák., v níž prohlásili, že dosavadní závazek se nahrazuje závazkem novým (dále jen „dohoda“), žalobce se však stále domáhá uhrazení částky 485 929 Kč z titulu úroků z prodlení, přičemž jde o nárok z původního závazku, který byl zajištěn směnkou, ze které se žalobce domáhá plnění (dále jen „směnka“). Žalovaní namítají, že závazek, který směnka zajišťovala, zanikl a žalobce se domáhá neexistujícího dluhu; proto vznášejí kauzální námitku zániku důvodu směnky. Žalovaní tvrdí, že směnka, která je vistasměnkou, nemůže být použita k vymožení nároku vyplývajícího z dohody, neboť by se již hotová směnka změnila v blankosměnku, což je vyloučeno.

S poukazem na čl. I. § 17 zákona č. 191/1950 Sb., zákona směnečného a šekového (dále jen „směnečný zákon“), odvolací soud uvedl, že kdo je žalován ze směnky, nemůže majiteli činit námitky,

kteře se zakládají na jeho vlastních vztazích k výstavci nebo k dřívějším majitelům, ledaže majitel při nabývání směnky jednal vědomě na škodu dlužníka. Z citovaného ustanovení vyplývá, že dlužník může vznášet proti majiteli směnky jen takové kauzální námitky, které mají původ v jeho vztahu ke konkrétnímu majiteli směnky.

Druhý žalovaný je směnečným rukojmím – pokračoval odvolací soud – a rukojmí nemají vždy vytvořen vlastní vztah k majiteli směnky, tedy nemají s ním vždy uzavřenu směnečnou dohodu. Důvodem přijetí rukojemského závazku totiž bývá výlučně vztah rukojmího ke směnečnému dlužníkovi, za kterého přejímá směnečné rukojemství, a tím zaručuje splnění směnečného závazku, nikoliv však, jedná-li se o zajišťující směnku, splnění kauzálního závazku, který je směnkou zajišťován. V projednávané věci z provedení dokazování vyplynulo, že žalobce uzavřel s první žalovanou dne 12. 10. 2002 kupní smlouvu (dále též jen „kupní smlouva“), přičemž účastníci dohodli, že nároky z této smlouvy budou zajištěny směnkou. Za první žalovanou kupní smlouvu podepsal jednatel V. V., který je v dané věci druhým žalovaným. První žalovaná vystavila směnku vlastní dne 12. 10. 2002, přičemž směnku za výstavce – první žalovanou podepsal V. V. jako její jednatel a tento také směnku avaloval. Mezi účastníky bylo nesporné, že směnka zajišťovala závazek z kupní smlouvy. Dále z provedení dokazování vyplynulo, že žalobce a první žalovaná uzavřeli dohodu, přičemž za první žalovanou dohodu podepsal její jednatel V. V. – druhý žalovaný. V dohodě účastníci sjednali, že dosavadní závazek první žalované v dohodě specifikovaný se nahrazuje závazkem novým tak, že dlužník zaplatí věřiteli 300 000 Kč a 200 000 Kč na úrocích z prodlení.

Odvolací soud uzavřel, že směnečná dohoda, v níž byl stanoven důvod vystavení směnky, byla zahrnuta do kupní smlouvy. Na kupní smlouvě není druhý žalovaný, který podepisoval za první žalovanou jako jednatel, sice uveden jako strana této smlouvy, avšak byl účastníkem této směnečné dohody a přísluší mu námitka podle čl. I. § 17 směnečného zákona. Dle názoru odvolacího soudu tak, pokud fyzická osoba, která směnku jménem výstavce podepsala, bez dalšího tuto směnku avaluje, má tato fyzická osoba s remitentem dohodnuto obsahově totožné směnečné ujednání jako výstavce, ledaže by bylo prokázáno, že uzavřeli smlouvu jinou. Z toho důvodu může vznášet tytéž kauzální námitky jako výstavce. Odvolací soud tedy dospěl k rozdílnému závěru, než soud prvního stupně, a to, že v daném případě druhému žalovanému uvedená kauzální námitka přísluší.

Dále pak odvolací soud přitakal závěru soudu prvního stupně, že je důvodná kauzální námitka, že směnka ztratila svoji zajišťovací funkci, když původní závazek byl nahrazen novým.

Protože uplatněná důvodná kauzální námitka příslušela oběma žalovaným, odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně ve vztahu k první žalované jako věcně správný podle § 219 o. s. ř. potvrdil a ve vztahu k druhému žalovanému podle § 220 o. s. ř. změnil a směnečný platební rozkaz v celém rozsahu zrušil.

Proti rozhodnutí odvolacího soudu podal žalobce dovolání. Co do přípustnosti, odkázal na ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) a písm. c) o. s. ř.

Dovolatel nesouhlasí s předestřeným výkladem čl. I. § 17 směnečného zákona a tvrdí, že druhému žalovanému kauzální námitka nepřísluší. Namítá, že avalista svým rukojemským závazkem zajišťuje splnění směnečného závazku, nikoliv však splnění závazku kauzálního. V takovém případě na straně avalistů chybí vlastní vztah k majiteli směnky a v případě žaloby nemají k dispozici námitku z vlastního vztahu vůči žalobci dle čl. I. § 17 směnečného zákona. Aby se druhý žalovaný mohl úspěšně bránit námitkami ze svého vlastního vztahu k majiteli směnky, musel by v námitkách v prvé řadě konkrétně specifikovat obsah svého právního vztahu k majiteli směnky, tj. obsah směnečné dohody uzavřené mezi ním a dovolatelem a uvést, jakým způsobem následně důvod směnečného rukojemství odpadl, resp. tato případná tvrzení v námitkovém řízení i prokázat. To však neučinil.

Dovolatel s poukazem na rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. [29 Odo 810/2003](#), [29 Odo 896/2002](#) a [29 Odo 1379/2006](#) argumentuje tím, že obvyklým cílem směnečného rukojemství (tento případ nevyjímaje) je zvýšení bonity směnky, což se stane tím způsobem, že se počet směnečných dlužníků rozšíří o avala. Počet osob směnečně zavázaných se tedy rozšiřuje, přičemž každá z osob vystupuje zcela samostatně. Avalista stojí na směnce vedle avaláta, případně vedle dalších směnečných dlužníků, a proto je shora uvedený závěr odvolacího soudu dle dovolatele naprosto nepřijatelný.

Dovolatel dále napadá závěr odvolacího soudu, že je důvodná kauzální námitka, že směnka ztratila svoji zajišťovací funkci, když původní závazek byl nahrazen novým. Argumentuje tím, že směnka vystavená dne 12. 10. 2002 měla zajišťovat závazek z kupní smlouvy téhož dne uzavřené, a proto se nelze ztotožnit se závěrem, že uzavřením dohody zanikl závazek zajištěný směnkou, resp. směnka ve vztahu k prvnímu žalovanému ztratila svůj hospodářský důvod. Závazek z kupní smlouvy tak dle dovolatele novým závazkem nahrazen nebyl.

Uvedenou kupní smlouvou – pokračuje dovolatel – bylo navíc dohodnuto, že v případě nedodržení termínu splatnosti je první žalovaný povinen uhradit smluvní úrok z prodlení ve výši 0,10 % ceny faktury za každý den prodlení. Proto i v případě zániku původního závazku zaplatit jistinu se zákonným úrokem z prodlení, nezanikl dohodou minimálně závazek zaplatit smluvní úrok z prodlení, který je samostatným závazkem.

Akcentuje, že směnka je abstraktní cenný papír a pokud zajišťuje závazek, tak zajišťovací vztah není do směnečné listiny inkorporován. Zajišťovaný závazek a závazek směnečný jsou závazky zcela samostatné a navzájem nezávislé. Proto má dovolatel za to, že je možné samostatně v různých řízeních požadovat zajištěný nárok a samostatně požadovat nárok ze směnky.

Otázku zásadního významu pak dovolatel spatřuje v tom, zda i v případě, kdy by byl původní závazek částečně nahrazen závazkem novým (kupní smlouva ze dne 12. 10. 2002 nebyla nahrazena novým závazkem minimálně zčásti, byť vyslovuje přesvědčení, že nebyla nahrazena novým závazkem vůbec, neboť v dohodě ze dne 14. 7. 2004 se o kupní smlouvě ze dne 18. 12. 2002 vůbec nehovoří), zanikne i hospodářský důvod směnky, když je směnka navíc abstraktním cenným papírem.

A konečně dovolatel namítá, že ani jeden ze soudů nevzal v úvahu jeho námitku „chybného předpokladu“, že mu první žalovaná zaplatila ke dni uzavření dohody 692 477,30 Kč. Soudí, že bylo „povinností první žalované“ příslušnými účetními doklady prokázat, že částka 692 477,30 Kč byla k 14. 7. 2004 skutečně připsána na jeho účet.

Proto navrhuje, aby dovolací soud zrušil napadené rozhodnutí a přiznal mu náhradu nákladů řízení.

Oba žalovaní se ve svém vyjádření k dovolání plně ztotožňují s napadeným rozhodnutím odvolacího soudu. Navrhují, aby Nejvyšší soud dovolání odmítl.

N e j v y š š í s o u d zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Ve vztahu ke druhému žalovanému je dovolání přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř., ve vztahu k první žalované podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

K námitce žalobce, že druhému žalovanému nepřislušela námitka zániku závazku zajištěného směnkou, protože nebyl účasten směnečné dohody mezi žalobcem a první žalovanou dovolací soud uzavřel, že závěry odvolacího soudu považuje za správné. Podepsal-li druhý žalovaný kupní smlouvu, jejíž součástí byla i směnečná dohoda mezi žalobcem a první žalovanou jako jednatel první žalované,

následně zajišťovací směnku avaloval a netvrdil, že se žalobcem uzavřel směnečnou dohodu jiného obsahu, nemá Nejvyšší soud pochyb o tom, že převzal se souhlasem žalobce směnečné rukojemství za stejných podmínek, za jakých převzala první žalovaná závazek ze směnky. Přísluší mu tedy kauzální námitka zániku zajištěného závazku z jeho vlastního vztahu se žalobcem.

Dále pak dovolací soud posuzoval závěr odvolacího soudu o tom, že směnka ztratila svoji zajišťovací funkci, když původní závazek byl nahrazen novým. K tomu odvolací soud pouze uvedl, že původní závazek byl nahrazen závazkem novým, aniž se zabýval tím, zda z dohody, kterou došlo k nahrazení původního závazku, neplyne, že na nový závazek přechází zajištění původního závazku směnkou. Přitom se v článku IV. písm. c) dohody uvádí, že „v případě nesplnění splátkového kalendáře si věřitel vyhrazuje právo doplnit datum splatnosti směnky a požadovat doplatit celou částku penále ihned.“ A v článku V. dohody se věřitel zavazuje vydat směnku v den prokázání splnění veškerých závazků. Uvedená ujednání však odvolací soud nehodnotil, a proto je jeho právní posouzení neúplné a tedy i nesprávné. Rovněž soud prvního stupně v odůvodnění rozhodnutí pouze konstatoval, „že účastníci neučinili výslovnou dohodu, ačkoliv v dohodě ze dne 14. 7. 2004 o nějaké směnce mluví, že by sporná směnka, která zajišťovala původní závazek, měla zajišťovat i závazek nový“, aniž provedl výklad citovaných ustanovení dohody, jak mu ukládá ustanovení § 266 obchodního zákoníku. Tento závěr se uplatní i ve vztahu k první žalované.

Protože právní posouzení věci co do řešení otázky, na níž napadené rozhodnutí spočívá, není správné, Nejvyšší soud rozsudek odvolacího soudu a spolu s ním ze stejných důvodů i rozsudek soudu prvního stupně podle § 243b odst. 2, věty za středníkem, a odst. 3 o. s. ř. zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3, věta první, o. s. ř.).

Jak vyplývá ze shora uvedeného, je rozsudek soudů obou stupňů nesprávný i ve vztahu k první žalované, proto jej Nejvyšší soud zrušil v celém rozsahu.